
REKONFIGURACJA EUROPY **- PERSPEKTYWA EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ**

Druga edycja dorocznej konferencji NBP pt. "Przyszłość gospodarki europejskiej"

Narodowy Bank Polski

18 października 2012 r.

W pierwszym okresie po powstaniu strefy euro wierzono, że wprowadzenie wspólnej waluty umożliwi szybką konwergencję gospodarek państw członkowskich pozwalającą na powstanie jednej, w pełni zintegrowanej gospodarki europejskiej. Miało to nastąpić dzięki niższym stopom procentowym oraz łatwiejszemu dostępowi do rynków i oszczędności krajów wykazujących nadwyżkę. Oczekiwano, że nastąpi przyspieszenie realnej konwergencji wskutek tzw. efektu kreacji handlu. Zakładano również, że konkurencja w całkowicie zintegrowanej gospodarce europejskiej będzie wystarczająco silna, by zapewnić naturalną koordynację polityki gospodarczej poszczególnych państw członkowskich, w tym również polityki płacowej.

W rzeczywistości kraje strefy euro nie utworzyły jednej, w pełni zintegrowanej gospodarki. Kanał konkurencyjności nie był zatem wystarczająco silny, by ochronić strefę euro przed różnicami w konkurencyjności państw członkowskich. Gwałtowny, niezrównoważony wzrost akcji kredytowej w kilku gospodarkach strefy euro dodatkowo przyspieszył jeszcze kumulowanie się takich rozbieżności. Proces różnicowania się pozycji konkurencyjnej państw można byłoby odwrócić przez zwiększenie koordynacji polityki gospodarczej wewnątrz strefy euro. Jednakże, na co zwrócił uwagę Dani Rodrik, z taką koordynacją wiąże się konflikt między „głęboką integracją” a utrwalonymi standardami demokracji. Konflikt ten sprawia, że rekonfiguracja struktury instytucjonalnej strefy euro staje się trudnym wyzwaniem.

Gospodarki Europy Centralnej i Wschodniej, określane mianem gospodarek doganiających, mogłyby stanowić siłę napędową wzrostu gospodarczego w UE. Wiele z tych gospodarek poważnie dotknęła światowa recesja i załamanie się gwałtownego, niezrównoważonego wzrostu akcji kredytowej, wynikające z udzielania kredytów hipotecznych w walutach obcych na zbyt szeroką skalę. Pomimo tego gospodarki Europy Środkowej i Wschodniej nadal stanowią potencjał, który mógłby pomóc ożywić wzrost gospodarczy w Europie. Ich strategie przystąpienia do strefy euro są zróżnicowane. Niektóre z nich już przystąpiły do strefy euro. Niektóre planują przystąpić stosunkowo szybko, ponieważ mają systemy izb walutowych. Niektóre postanowiły natomiast zachować przez pewien czas system płynnego kursu walutowego, który uważają za najlepszy mechanizm radzenia sobie z naturalnym konfliktem między konwergencją nominalną a realną.

Przed nastaniem globalnego kryzysu w sektorze bankowym zakładano, że stabilizowanie inflacji jest wystarczające dla ustabilizowania gospodarki. Wierzono również, że deficyty na rachunkach obrotów bieżących w strefie euro były przejściowe i odwracalne, ponieważ przypuszczano, że odzwierciedlały one jedynie postępującą realną konwergencję gospodarek niektórych państw członkowskich. Kryzys pokazał jednak, że nierównowaga zewnętrzna również ma znaczenie dla unii monetarnej, ponieważ wpływa na perspektywy wzrostu gospodarczego. Spowodowało to zmianę w europejskim systemie zarządzania. Doświadczenia związane z gwałtownymi, niezrównoważonymi wzrostami akcji kredytowej także wymagały wprowadzenia polityki makroostrożnościowej jako narzędzia do osiągnięcia stabilizacji makroekonomicznej. W 2011 r. UE przyjęła procedurę nadmiernych nierównowag, której celem jest uporanie się ze stanami nierównowagi makroekonomicznej w strefie euro oraz w Unii Europejskiej. Procedura ta jest jednak głównie dopasowana do rozwiniętych państw członkowskich UE. Otwarta pozostaje kwestia sposobu uwzględnienia charakterystycznych cech gospodarek Europy Środkowej i Wschodniej nadrabiających zaległości we wprowadzaniu tej procedury.

Kryzys w strefie euro sprawia, że trudno jest przewidzieć przyszły przebieg zdarzeń w gospodarce europejskiej. Potrzebna jest więc dyskusja nad warunkami, które muszą być spełnione, by zlikwidować przepaść między Europą przyszłości, a naszymi wcześniejszymi nadziejami i oczekiwaniami.